



פרשת **בְּמִדְבָּר**

צִפּוּר תַּעֲשֶׂה לַיְתָרָה – בְּמַדְבָּר

אִישׁ עַל דָּגְלוֹ ... יַחֲנוּ – מַה זֶה כֵּבֶר מִשְׁנָה אֵיךְ וְאִיפֹה חוֹנִים?

פרשתנו הפותחת את ספר **בְּמַדְבָּר**, הקרוי גם 'חומש הפקדים'. הפרשה פותחת בעניינים הנראים ממבט ראשון, מאוד פרוצדוראליים וטקסיים, כמו המפקד של השבטים, או הצורה והסדר בהם אמורים השבטים לחנות או להתחיל מסע. התורה שדרכה "לחסוך" במלים ואפילו באותיות, שלא לצורך, מאריכה כאן בפרטים מיותרים לכאורה, דבר המעורר תמיהה. התורה מזכירה את מספר הפקודים בכל שבט, בכל מחנה ובכל המחנות גם יחד. מדוע מייחסת התורה חשיבות למנינם של בני ישראל, בעבור כל אחת מצורות החלוקה? האם לא מוטב היה אילו עם ישראל היה מאוחד? מדוע קרויים השבטים מטות? ומדוע סדר השבטים ביציאה למסעות, ומיקומם היחסי בחניה, חשובים כל כך? ומהי חשיבותם של הדגלים, שהתורה מצווה להקפיד על "איש על דגלו באות לבית אבותם יחנו"? האם לא עדיף המיזוג של זה בזה?

כדי להשיב, נעלה לשורשיהן של המילים '**שָׁבֵט**', '**מִטָּה**', ו'**דָּגָל**'. עם ישראל נחלק לשנים עשר שבטים, כמספר בני יעקב. מחד, ה**שָׁבֵט** הוא מטה, מקל המשמש את בעל השררה, גם לצורך אכיפת דעתו. משמעות זו באה לידי ביטוי בברכתו של יעקב ליהודה, "לא יסור **שָׁבֵט** מיהודה ומחַקֵּק מִבֵּין רַגְלָיו עַד כִּי יָבֹא שִׁילָה וְלוֹ יִקְהַת עַמִּים", דהיינו יעקב מברך אותו בכושר להנהיג את אחיו, עד שיזכה למלוכה. השבט מתפתח עד כדי **שָׁרְבִיט**, מילה שיש בה חיבור של הגוון השרירותי של השליט (**שר**), ושל ה**שָׁבֵט**. באמצעות ה**שָׁרְבִיט**, חורץ המלך אחשורוש את דינם של נתיניו ל**שָׁבֵט** או לחסד, כפי שמזכירה אסתר למרדכי, "כֹּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יְבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֶל הַחֲצַר הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא יִקְרָא אַחַת דָּתוֹ לְהַמִּית, לְבַד מֵאֲשֶׁר יוֹשִׁיט לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת הַשָּׁרְבִיט הַזֶּה וְחָיָה". ה**שָׁבֵט** משמש גם כאמצעי להלקאה או לדרבון של בהמות.

מאידך, קרויים בניו של יעקב **שָׁבֵטִים**, כמוזכר בבראשית לאחר ברכת יעקב לבניו, "כֹּל אֵלֶּה **שָׁבֵטִי** יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עָשָׂר...". וניתן להבין זאת, בשני אופנים המשלימים זה את זה. האחד, שמדובר בהיותם ענפים, המסתעפים ועולים מיעקב. שהרי ה**שָׁבֵט** כמקל, אינו אלא ענף שנכרת מעץ. המשמעות השנייה כמו מרמזת על הכוח השלטוני הייחודי, שהיה לכל **שָׁבֵט**. מלבד הסנהדרין הגדולה שישבה בירושלים, הייתה בכל **שָׁבֵט** סנהדרין קטנה משלו. ומדוע מקפידה התורה על "הנצחה" לכאורה, של החלוקה ל**שָׁבֵטִים**, בשמירה על כוחם וייחודם, ואינה מצווה על טשטוש הזהות ה**שָׁבֵטִית**?

כל **שָׁבֵט** קרוי בפרשתנו גם בשם '**מִטָּה**'. למילה זו משמעות דומה לזו של **שָׁבֵט**, כמקל הליכה למשל. מעניין ששורשה של מילה זו הוא **נ.ט.ה**, מלשון **נטייה** לכיוון מסוים. כאן אנו מתחילים לגלות, שלכל **שָׁבֵט** יש "כיוון" ייחודי, אליו הוא **נוטה** יותר מהאחרים. ואכן, אנו רואים בפרשתנו, שגם במפת החניה הגשמית, כל **שָׁבֵט** היה ממוקם בזווית הייחודית בעבורו, בהתייחס למיקומו של אוהל מועד, שניצב במרכזם של כל המחנות. בכל אחת מארבע הרוחות, שהקיפו את אוהל מועד, חנו שלושה שבטים, כמחנה אחד עם **דָּגָל** מיוחד. שם המחנה וגם ה**דָּגָל**, נקראים אחר הבכיר שבשבטי המחנה, כפי שאנו מוצאים לדוגמא, ו'החֲנִינִים קִדְמָה מְזַרְחָה **דָּגָל** מְחַנֶּה יְהוֹדָה". "מְחַנֶּה יְהוֹדָה" חנה בצד מזרח, כאשר **מִטָּה** יְהוֹדָה במרכזו, **מִטָּה** יִשְׂשָׁכָר בדרומו (דרום מזרח), ו**מִטָּה** זְבוּלֹן בצפונו (צפון מזרח).

על דרך הפנימיות, מתרחבת ה**נטייה** של כל שבט **מכיוון** גיאוגרפי ל**כוונות** רוחניות. מדרש רבה מסביר, שלמרות שהתורה חוזרת ומתארת את המתנות שהביא נשיא כל שבט לחנוכת המזבח, באותן מלים ממש, הרי לכל שבט הייתה עבודה רוחנית ייחודית, שבאה לידי ביטוי בכוונות מיוחדות שכיוון נשיא השבט, בעת שהקריב את קרבנותיו.

ומהו תפקידו של ה**דָּגָל**? **דָּגָל** הוא יריעה, מבד בדרך כלל, שעליה ציור ו/או כתובית בעלי מסר מסויים. את היריעה קובעים על גבי גֶּס (מוט ארוך), כדי להגביה ולהבליט אותה. המטרות שבעבורן משתמשים ב**דָּגָל**, הן לאפשר לציבור להפגין הזדהות עם הרעיון או הגורם שה**דָּגָל** מייצג, וגם לאפשר התכנסות סביב ה**דָּגָל**, כאשר כל השותפים לאותה מטרה/דעה/מגמה כמו "נקראים אל ה**דָּגָל**", להתייצב יחד.

אם נתייחס לארבע רוחות השמים, כאל ארבעה כוונים אידיאולוגיים שונים למשל, הרי ברור שיימצאו בדרך כלל בכל ציבור, אנשים המושכים לכוונים השונים. די בארבעה דגלים, המייצגים את הזרמים השונים, כדי שנוכל לראות את התפלגות הציבור למחנותיו השונים, וגם כדי לרכז אותם על דגליהם השונים. משמעות זו כמו רמוזה במילה **דָּגָל**, שניתן לחלקה לשתיים **ד-גל**, גילוי ד' (= **ארבעת**) ה"כיוונים" האפשריים. ובמיוחד בחנייה במדבר, בה היו **ד'** מחנות, ובכל מחנה **ג'** שבטים. ומהו עניינה של האות השלישית, ה-**ל'**? צורתה של ה-**ל'** כמו מעידה עליה, שאין ראויה ממנה לחתום את המילה **דָּגָל**. שהרי, היא האות היחידה באלפבית, המתנשאת לה מעל השורה כנושאת נס ו**דָּגָל**. לאות זו גם תפקיד מיוחד בין אותיות השימוש - **ל'** המגמה - להורות על הכיוון שאליו נכון להתקדם, ועל היעד שסביבו ראוי להתכנס.

המלה **דָּגַל**, בדומה למילים אחרות המסתיימות באותיות 'גל', מציינת התאחדות, כמו באגל טל או באגל זיעה, טיפה המתהווה מהתעבותם של אידי מים או מהתנדפותן של פרודות זיעה. כדוגמא אחרת ניתן להביא את הפעולה 'לעגל', במשמעות של סילוק הפינות ה"שבורות", המייצגות את המחלוקת.

במסגרת ההודאות שאנו חולקים לקב"ה בתפילת השבת, אנו מזכירים בין השאר, "על כן איברים שפילגת בנו...הן הם יודו ויברכו וישבחו...". האם אנחנו בעד פילוג? והרי אין לך קללה גדולה מן המחלוקת?! מסופר שכאשר נבנה בית שני, הפנה עזרא הסופר, בקשות לקהילות ישראל השונות שיואלו להשתתף, או לפחות לשלוח נציגים מטעמן, כדי לסייע במאמץ הנדרש, וליטול חלק בתהליך הגאולה ובניין בית המקדש. את אנשיה של אחת מהקהילות/העדות שלא נחלצו לעזרה, "ברך" עזרא, שיהיו כולם **לְרָאשׁ**. לכאורה זכו בני אותה קהילה, לאיחול שאין טוב ממנו. אך למעשה, משנתקיימה ה"ברכה", היא גרמה לריבוי של מחלוקות בעדה. כאשר כולם **רְאשִׁים**, כל אחד רוצה רק להכתיב את דעתו, ולא ניתן למצוא מי שיקבל הנחיות, וממילא אין גם מי שיבצע.

לכן, כאשר מתחיל תהליך ההתחלקות של התאים, מתא הביצית המופרית ברחמה של האישה, נוצרים גם תאים שונים לגמרי מתאי הגזע המקוריים, שמהם התחלקו. יש צורך בתאי מוח, אך גם בתאי עור, שיער וציפורן. ועל חלוקה זו יש מקום רב, להודות לקב"ה, שאלמלא כן היינו מחוסרי איברים. ומה עם המחלוקת? חשוב להבחין בין החלוקה, שהיא דבר חיובי, ובין ה"מחלוקת שאינה לשם שמים" שהיא הרסנית. כאשר שני הצדדים שבמחלוקת, אינם מקבלים זה את דבר קיומו של זה, ו"איש את רעהו חיים בלעו" כי אז, מוטב היה אילו לא נוצרו.

כיצד אם כן פוסק קהלת ש'**טובים השנים מן האחד**', מבלי להוסיף סייגים כאלה ואחרים באשר ליחס המתחייב ביניהם? ונראה, שניתן למצוא רמז בדבריו לתנאי ההכרחי והמוקדם להצלחת הריבוי. אימתי **טובים השנים**, כאשר הם רואים עצמם **מן האחד**, כלומר כאשר ברור להם ששורשם אחד הוא ומטרה משותפת להם, כמו איברים שונים השייכים לאותו הגוף האחד. ואכן, ההודיה לקב"ה בדבר הפילוג שבאיברים, זו נעשית דווקא כאשר מתקיים תנאי נוסף, "על כן איברים שפילגת בנו ורוח ונשמה שנפחת באפינו". כלומר שהפילוג לאיברים שונים אינו מהווה כל בעיה, כל עוד מדובר ברוח אחת ובנשמה אחת, המקושרות לכל האיברים, ואף מחברות אותם זה לזה. הרעיון כמו רמז באותיות המרכיבות את המילה **'אבר'**, האותיות **'א' ב' ר' : א'** – פותחים בתא אחד, **'ב' - המתפלג לשניים** שונים, **'ר' - אך עדיין מחוברים לאותו ראש (=ריש בארמית)**.

ההקבלה לכך, על פי קבלה וחסידות היא, שבעצם כל נשמות ישראל, הן בעצם נשמה אחת גדולה, נשמת אדם הראשון, שהתחלקה לששים ריבוא נשמות. נשמתו של כל יהודי היא בעצם כמו תא באחד מהאיברים, שאליהם כמו התפלגה נשמת ישראל. וכמו שלכל איבר תפקיד ייחודי משלו, שאותו הוא אמור לבצע טוב יותר מכל איבר אחר, כך לכל יהודי תפקיד מיוחד, שליחות מיוחדת לתיקון עצמו ולתיקון העולם. וכמו שכל התאים של איבר מסוים חייבים להיות מרוכזים בגוף, במקום מסוים דווקא (ולא יעלה על הדעת שהעיניים תמוקמנה בכפות הרגליים), כך כל יהודי נולד להורים הייחודיים לו (בית אב), גדל במקומות מסוימים דווקא ומגיע במהלך חייו למקומות בהם הוא אמור להביא את עצמו ומהותו לידי ביטוי.

לכן אומר שלמה המלך בשיר השירים, "**דָּגְלוּ עָלַי אֶהְבֶּה**". אני לא נעול על עשייה כזו או אחרת דווקא. אקבל באהבה כל דגל ש"הדביק" לי הקב"ה. כאשר יהודי מקבל על עצמו "התחייבות" כזו, כי אז יזכה לקיים "איש על דָּגְלוּ... יִחַנּוּ". וכיצד יידע לחנות במקום הנכון לו? "**בְּאֵתֶת**". הקב"ה **מאותת** לו כל הזמן, וראייתו המזדככת והולכת, תגרום לו לראות ולהבין היכן מקומו. וכפי שהקב"ה גרם לו להיוולד במקום הנכון, "**לְבֵית אֲבֹתָם**", להורים המתאימים ביותר לתיקונו, כך הקב"ה גם "יוביל" אותו למקומות הנכונים בעבורו. כל זאת בתנאי ש"מִנְגֵד סָבִיב לְאֶהֱל מוֹעֵד יִחַנּוּ", שהמטרה שלנְגֵד עֵינָיו היא, **אֶהֱל מוֹעֵד** במרכז (ולא אני), רצון אמיתי לעשות רצון הבורא, למלא את תפקידו, לשמש ככוכב לכת, ולהאיר מאורו יתברך.

דבר חסידות

פעם ישב הבעל שם טוב עם תלמידיו בבית המדרש. באותה שעה עבר ברחוב גוי אחד, עם סוסו ועגלתו, והנה שקעה עגלתו בבוץ העמוק, והגוי לא הצליח לחלצה. הכניס הגוי את ראשו לבית המדרש, וביקש מן התלמידים כי יעזרו לו לחלץ את העגלה. השיבו התלמידים, שאין בכוחם לעזור לו. ענה להם הגוי: יכולים אתם, אלא שאינכם רוצים! לאחר מכן הסביר הבעל שם טוב לתלמידיו, שבדבריו אלה של הגוי מצויה הוראה בעבודת ה':
כאשר לא רוצים, נדמה כאילו לא יכולים.

(הרבי מליובאוויטש)

שבת שלום ומבורך

||| / |||

אם ברצונך לקבל את הגיליון ישירות, במסרון או במייל, אנא פנה אל hhananv@gmail.com או לטלפון 052-569-9691.